

Hoe Van Wettens in Gemert kwamen

Simon van Wetten

"Om mijn opa, die dit jaar honderd geworden zou zijn."

De hang naar het verleden. Turen in eeuwenoude geschriften. *Vruuger*. Waarom zit dat in je? Ik heb het altijd gehad; een ongeremd verlangen om het verleden te kunnen overzien, om alles te weten wat zich heeft voorgedaan, in het oude Egypte en in de eerste dertien staten van de V.S., in het keizerlijk paleis op de Palatinus en in het Behouden Huijs op Nova Zembla, op de Heuvel en in de Pandelaar. Niet iedereen heeft die manie, daar weet ik als geschiedenisleraar helaas alles van.

Zit 't dan in de genen? Zijn het jeugdherinneringen of ben ik er zo een die vindt dat vroeger alles beter was? Nee. Het komt door ons opa. Het is zijn schuld. Vooral de manier waarop hij het *pêtje* van de Verrehei naar school in Handel beschreef. Dat pad was het mooiste *weechske* dat er ooit is geweest en ik vervloekte de verharde weg die het pad inmiddels had vervangen. Ik wilde dat mooie *pêtje* zien en groef in het geheugen van ons opa. Honderduit heb ik gevraagd. Ocherm ons opa, hij was eigenlijk een stille man, maar van mij moest ie altijd vertellen. Achteraf beschouwd keek hij ook altijd opgelucht, als hij me zondagsmiddags uitzwaaide bij de BBA-lijn 58 bushalte op de Haageijk bij de Beverdijk.

Eén ding van vroeger wist opa niet: hoe lang de Van Wettens al in *Gîmmert* woonden en hoe ze daar gekomen waren en of het kasteel nog ooit van ons was geweest. Kijk, opa, en dat weet ik nu wel. Het kasteel is nooit van ons geweest (hoewel de oude Antoon van Wetten nog ooit, samen met zijn zonen Knelis en Jan (mijn opa) er het een en ander aan vermetsteld heeft), maar in de 13e eeuw waren de voorzaten van de familie Van Wetten al wel de pachters van de Opwettense watermolen. Op dezelfde plek waar Vincent

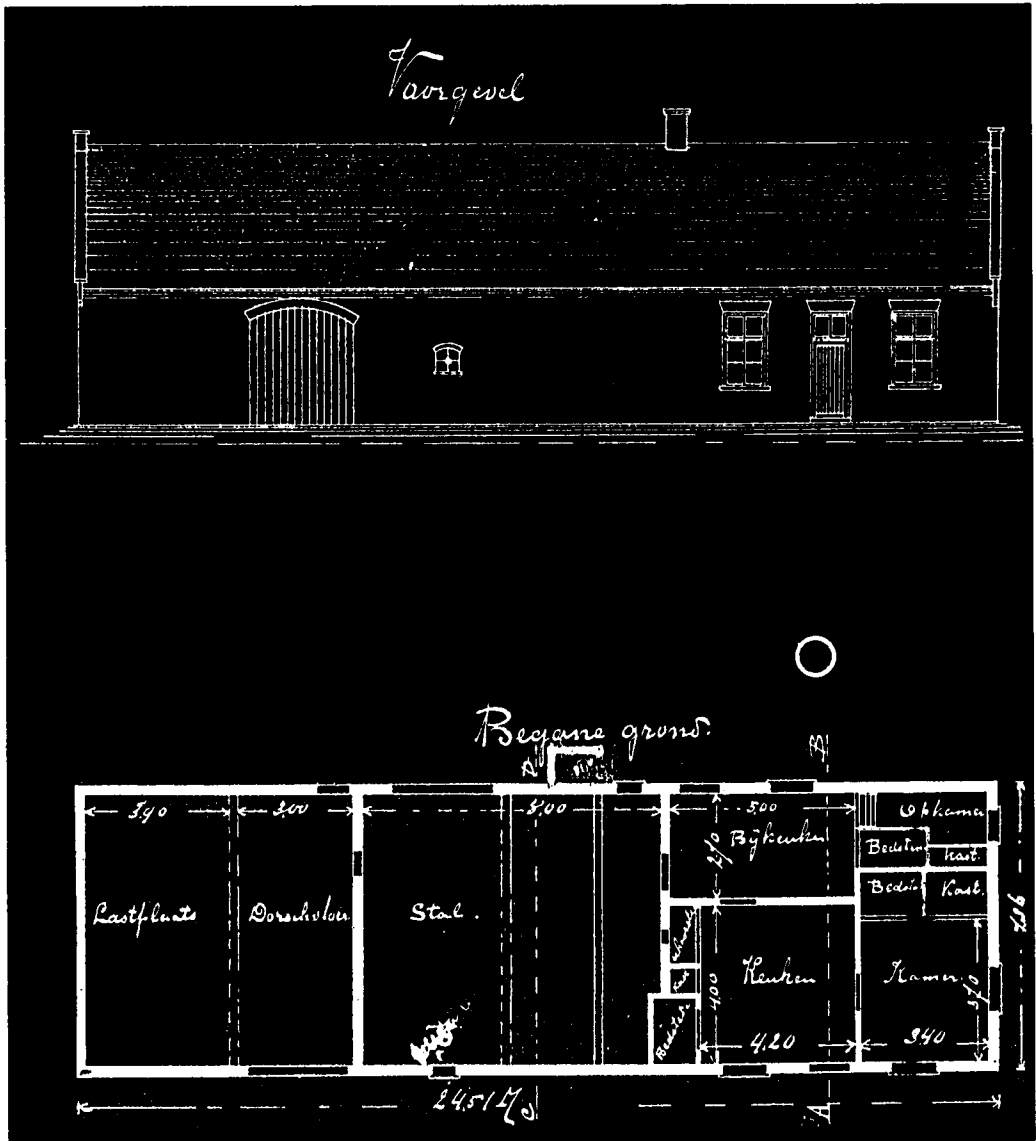

Het jonge gezin Van Wetten aan de Verrehei (1911). Van links naar rechts: Antoon jr., Cornelis, Maria, vader Antoon, Adriana, het gehandicapte broertje Isidoor, moeder Tonia, Jan, Theo en Theodora.

café uit te baten. Voerlieden op de route Gemert-Uden pakten bij deze uitspanning hun eerste borrel van de dag en tegen de avond, op de terugweg, vereerden zij mijn overgrootouders gelagkamertje nogmaals met een bezoek, nu voor het laatste (?) glaasje.

In 1885 werd het eerste kind geboren, ook al een Antonius. Als zuigeling reeds was deze Antoon jr. flink uit de kluiten gewassen en een jaar of achttien verderop, als de voerlui eens wat te baldadig werden, bleek Antoon heel geschikt als uitsmijter. Wellicht dat hij daarom later in Helmond is gaan wonen.

Na Antoon kwamen er nog veertien kinderen, maar daarvan werden er uiteindelijk maar zeven volwassen. Mijn opa weet dat aan het oude huis: "Veuls te nat." En inderdaad, toen ze dat krot *umstieten* en er een nieuw

Bouwtekeningen van het boerderijtje aan de Verrehei, waarvoor B & W van Gemert op 3 maart 1908 de bouwvergunning verleende.

huis gebouwd werd, daalde het aantal sterfgevallen aanmerkelijk. (Het aantal geboorten trouwens ook, maar dat is voer voor demografen.)

Behalve de vaste klantenkring kwam er zo af en toe ook wel eens een vreemdeling in het kroegje aan de Verrehei. Dat gebeurde bijvoorbeeld in 1903, het was een zieke vreemdeling die zich ontpopte als een bekende. Het was ome Hein, net terug na vijftientig tropenjaren in Indië, op zoek naar zijn broer. Hij was met d'n tram uit Helmond gekomen en had zich vanaf Gemert te voet naar de Verrehei begeven. Het waren de laatste passen van zijn leven, want hij was "zeeziek," vertelde later onze ome Knelis. Het bleek een malaria-aanval die slechts bestreden kon worden met de kininepillen die ome Hein in z'n bagage in Helmond had achtergelaten. Jan en Knelis, 7 en 9 jaar oud, werden nog wel uitgezonden om de pillen te gaan halen, maar in *Gimmert* bleek de tram die dag niet meer te rijden en ome Hein is 's nachts in de aanval gebleven. Helemaal uit Indië gekomen om aan de Verrehei - welk een toepasselijke naam - dood te gaan.

De activiteiten van Antoon sr. breidden zich uit; hij begaf zich op het aannemerspad. Het recruteren van werkkrachten viel hem nooit zwaar; die vond hij altijd onder zijn zoons. Antoon en Jan metselden, Knelis *uupperde* en Theo zag al dat gezwog en ging in het klooster.

Een kapel in Beek en Donk, wat huisjes op de Beverdijk, een boerderij op de Verrehei in Gemert, een villa in Aarle-Rixtel, het zijn de nog overeind staande bewijzen van de nijvere bezigheden van het gezin Van Wetten en van het toepassen van de juiste verhouding cement-zand.

Intussen dienden de eerste kleinkinderen zich aan. Opa Antoon zag in die steeds maar aanwassende kinderschare een aanslag op zijn portemonnee. Dit anders zo in zijn kontzak verankerde stukje leer moest bijvoorbeeld bij het *Neijjoarwensen* veelvuldig worden opgediept. Het tarief was 5 cent per kleinkind en omdat gulheid niet bepaald Antoons sterkste karaktertrek was, mogen we aannemen dat elk nieuw jaar voor hem nogal *kummelijk* begon. Overigens deed oma Tonia er stiekum een dubbeltje per nakomeling bij.

Antoon van Wetten is tamelijk oud geworden. Jarenlang heeft hij de dood letterlijk en figuurlijk ontlopen. Zodra hij meende dat zijn tijd was gekomen - en dat was nogal eens te doen - stond hij op en ging wandelen op d'n hofpad. "Lopende mensen gaan niet dood," was zijn credo. En dat bleek in zijn geval een juiste redenering. De kleinkinderen hebben zodoende nog jarenlang de verplichte gang naar het Frunten-genkske gemaakt (daar

De familie Van Wetten bij de veertigjarige bruiloft van Antoon en Tonia in 1924. De foto is genomen voor het pand (thans) Pandelaar 8.

woonde Antoon inmiddels). Ze moesten met opa gaan kaarten, rikken meestal. Om het vermakelijkheidsgehalte voor grootvader op een hoog peil te houden, kregen de kaarters van thuis duidelijke instructies mee: niet winnen. Opa kon namelijk vooral niet tegen zijn verlies.

Antoon stierf begin 1939. Het pad was net geschoeffeld en gegriezeld en dan mocht er niemand op lopen, dat vond opa *zund*.

Wij kunnen hem en zijn Tonia postuum troosten: hun aanwezigheid op deze aarde is in Gemert en omstreken niet zonder gevolgen gebleven. In het nieuwe telefoonboek staan in Gemert eenendertig Van Wettens vermeld, net zoveel als de Van Gemerts. Goed, de Van Berlo's (52), de Van de Vens (53), de Van de Laars (54) en de Van Schijndels (61) steken daar nog ver

Gouden Bruiloft van Antoon van Wetten en Tonia van de Vossenber.
Foto genomen achter 'het Stumpke' in 1934.

boven uit, maar bij ons in de familie is de aanwas verheugend groot en we overwegen de nieuwste loten aan de Van Wettenstam bij hun geboorte meteen een eigen telefoonabonnement te geven!

NOOT:

- 1 Herberts = Hepkens = Herpers; de kinderen van Jacob Herbert Jans van Wetten kwamen zo rond 1550 ook al in Gemert terecht.
Bertens = Berthouts = Bartholomeusen = Meusen